הִלְכוֹת לוּלָב סִימָן תרנח

תרנח דִּינֵי לוּלָב בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן. וּבוֹ ט׳ סְעִיפִים:

א [א]מִן הַתּוֹרָה אֵין מִצְוַת לוּלָב חוּץ לַמִּקְדָּשׁ, (א) אֶלָּא יוֹם (ק) רִאשׁוֹן, וְחֲכָמִים תִּקְּנוּ שֶׁיְּהֵא נִטָּל בְּכָל מָקוֹם כָּל שִׁבְעָה: **ב** [ב]בְּיוֹם שַׁבָּת (ב) אֵינוֹ נוֹטֵל, אֲפִלּוּ אִם הוּא יוֹם רִאשׁוֹן. הָגָה: וְאָסוּר לְטַלְטֵל (ג) הַלּוּלָב בְּשַׁבָּת, (ד) דְּהָוֵי (ג) כְּאֶבֶן (ר״ן סוף פרק לולב הגזול (כ: ד״ה מתני׳) והמגיד (פרק ד׳) [פרק ז׳ (הל׳ כה)] וכל בו (סי׳ עג)). אֲבָל הָאָתְרוֹג מֻתָּר בְּטַלְטוּל, (ג) (ה) דְּרָאוּי לְהָרִיחַ בּוֹ. וְאָסוּר לִתְּנוֹ עַל הַבֶּגֶד, אֲפִלּוּ (ו) בְּיוֹם טוֹב, (ד) (ז) דְּמוֹלִיד רֵיחָא (מהרי״ל (הל׳ שמרונ שות טו)): **ג** [ג]אֵין אָדָם יוֹצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, (ט) בְּלוּלָב שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁהִשְׁאִילוֹ, (י) דְּבָעִינַן לָכֶם,

א (א) משנה סכה מ״א (ע״א) וראש השנה דף לי (ע״א).
ב (ב) מכילתא הגמרא סכה מ״ד (ע״א).
ג (ג) משנה וברייתא שם מ״א (ע״ב).

בֵּאֵר הֵיטֵב

א (א) **רִאשׁוֹן.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׳ וְהֵיכָן הָיוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל בְּשְׁאָר אֲרָץ יִשְׂרָאֵל יוֹם רִאשׁוֹן דִּכְתִיב (שם) ׳בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן׳ וַחֲכָמִים תִּקְּנוּ זֶה לְמִקְדָּשׁ: **ב** (ב) **כְּאֶבֶן.** בְּסִימָן תקפ״ח סָעִיף ה׳ הֵבִיא רַמ״א בְּשׁוֹפָר שֶׁאָסוּר לְטַלְטֵל כִּי אִם לְצָרְכּוֹ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ וְאִם כֵּן כָּאן נַמִּי שָׁרֵי לְטַלְטֵל הַלּוּלָב לְצָרְכּוֹ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ. ט״ז (סק״ג): (ג) **דְּרָאוּי.** וְהָא דִּבְסִימָן תרנ״ג (סק״א) דִּיֵּשׁ לִמְנֹעַ מִלְּהָרִיחַ בּוֹ, דְּשָׁם הַטַּעַם דְּאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם יְבָרֵךְ, וּמִמֵּילָא אִם יֵשׁ לְפָנָיו מִידִי אַחֲרִינָא שֶׁרָאוּי לְבָרֵךְ עָלָיו בְּרִכַּת הָרֵיחַ אָז יְבָרֵךְ עַל אוֹתוֹ הַדָּבָר וְיָכוֹל אַחַר כָּךְ לְהָרִיחַ גַּם מִזֶּה עַל כֵּן אֵינוֹ מְקֻצָּה. ט״ז (סק״ד): (ד) **דְּמוֹלִיד.** וְאִם הָיָה מְאֻתְמָל עַל הַבֶּגֶד מֻתָּר לִתְּנוֹ בְּיוֹם טוֹב עָלָיו. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן סִימָן תקי״א (ס״ד):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

א (א) **אֶלָּא יוֹם רִאשׁוֹן.** דִּכְתִיב (ויקרא כג מ) ׳וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים׳, וְהֵינוּ בַּמִּקְדָּשׁ, אֲבָל בִּשְׁאָר אֲרָץ יִשְׂרָאֵל יוֹם הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד, דִּכְתִיב (שם) ׳וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ׳ וְחַכָמִים תִּקְּנוּ שִׁבְעָה בְּכָל מָקוֹם וְכָר לַמִּקְדָּשׁ: **ב** (ב) **אֵינוֹ נוֹטֵל וְכוּ׳.** כֵּן תִּקְּנוּ חֲכָמִים מִשּׁוּם גְּזֵרָה שֶׁמָּא יִטְּלֶנּוּ (ק) בְּיָדוֹ וְיַעֲבִירֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים: (ג) **הַלּוּלָב.** וְהוּא הַדִּין הָעֲרָבוֹת (ג) וְהַהֲדַסִּים: (ד) **דְּהָוֵי כְּאֶבֶן.** וַאֲפִלּוּ (ג) לְצָרְכּוֹ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ אָסוּר, וְלֹא דָּמֵי לְשׁוֹפָר דְּשָׁרִינַן בְּסוֹף סִימָן תקפ״ח (ס״ה) לְטַלְטְלוֹ לְצָרְכּוֹ גּוּפוֹ וּמְקוֹמוֹ, דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּהָוֵי כְּלִי וְרָאוּי לְאֵיזֶה דָּבָר כְּלִשְׁאֵב בּוֹ וְכַדּוֹמֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא דְּעֵץ בְּעָלְמָא הוּא: (ה) **דְּרָאוּי לְהָרִיחַ בּוֹ.** וְאַף שֶׁכָּתַב הַמְּחַבֵּר בְּסוֹף סִימָן תרנ״ג (ס״א) שֶׁיֵּשׁ לִמְנֹעַ מִלְּהָרִיחַ בּוֹ, הֵינוּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא נוֹטְלוֹ לְצֵאת בּוֹ, (ד) אוֹ עַל כָּל פָּנִים שֶׁהוּא יוֹם חוֹל, וּמְשׁוּם שֶׁרָאוּי לִטְלוֹ לָצֵאת בּוֹ וּמְשׁוּם סְפֵק בְּרָכָה כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר שָׁם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּשַׁבָּת שֶׁאֵינוֹ נוֹטְלָן, בְּוַדַּאי רָאוּי לְהָרִיחַ וּלְבָרֵךְ עָלָיו גַּם כֵּן, וְעוֹד אִם מְבָרֵךְ עַל פְּרִי אַחֵר וּמְכַוֵּן לְהוֹצִיא גַּם הֲנָאַת רֵיחַ זוֹ, בְּוַדַּאי יָכוֹל לְהָרִיחַ בּוֹ וְעַל כֵּן אֵינוֹ מֻקְצֶה: (ו) **בְּיוֹם טוֹב.** (ה) אֲבָל בְּשַׁבָּת לִתְּנוֹ עַל הַבֶּגֶד אוֹ מוֹכִין, שֶׁהָיָה מֻנָּח בּוֹ מֵעֶרֶב יוֹם טוֹב, שֶׁכְּבָר קָלַט הָרֵיחַ: (ז) **דְּמוֹלִיד רֵיחָא.** בַּבֶּגֶד, וְהֵנִי כְּתִקּוּן מָנָא. וּמִשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ (ו) אֵינוֹ מְכַוֵּן לָזֶה גַּם כֵּן אָסוּר מִפְּנֵי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִקְלֹט וְהָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא, (ז) וְיֵשׁ מְקִלִּין בָּזֶה הֵיכִי דְּאֵינוֹ מְכַוֵּן. וּבְשָׁעַת הַדְּחַק שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם מְשֻׁמָּר לְהַנִּיחַ הָאֶתְרוֹג שָׁמָּה, (ח) אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ לִסְמֹךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ק) לַיְלָךְ אֲצָל בָּקִי לִלְמֹד נְעָנוּעוֹ אוֹ בִּרְכָתוֹ [רַשׁ״י (מכ: ד״ה ללמוד)]: (ב) דְּהָא הַהֲדַס שֶׁל מִצְוָה הֻקְצָה לְכָל שִׁבְעָה יָמִים, וְאָסוּר לְהָרִיחַ בּוֹ אַף בְּשַׁבָּת וְכִמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּסִימָן תרנ״ג (סק״ב), וְעַל כֵּן כְּעֵץ בְּעָלְמָא דְּמֵי: (ג) מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק״א) וּבְגַדֵּי עֶשׂ וְחָמֹד מֹשֶׁה (סק״ב) וְתוֹסָפֶת שַׁבָּת (וְלֵיעֵל בְּסִימָן ש״ח (ס״ק כב)) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּלֹא כְּטַ״ז (סק״ג). **וּמַה דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי** פֶּרֶק לוּלָב הַגָּזוּל הֻלְכָה ״א **רַבָּנָן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין עֲרָבָה מֻתָּר לְהָנִיחַ בָּהּ לְחוֹלָה בְּשַׁבָּת, אֶפְשָׁר מְשׁוּם דְּהוּא צָרִיךְ חוֹלָה הִתִּירוּ אִסּוּר מְקֻצֶּה** וּכְעֵין שֶׁכָּתַב לְעֵיל בְּסִימָן שכ״ח סָעִיף י״ז: (ז) הֵינוּ אֲפִלּוּ לְדַעַת שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים (הָאלְיָה רַבָּה (סי׳ תרנג ס״ק ב) וְהַדְּרָךְ הַחַיִּים (סי׳ קד סק״א)) שֶׁהָעִתִּיקוּ לְמַעֲשֶׂה כְּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים לְמִנַּע מִלְּבָרֵךְ עַל רֵיחַ הָאֶתְרוֹג בְּכָל הַמּוֹעֵד, מוֹדוּ עַל כָּל פָּנִים בְּשַׁבָּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִטֹּל הָאֶתְרוֹג מְשׁוּם תִּקָּנַת חֲכָמִים, דְּיָכוֹל לְהָרִיחַ בּוֹ וּלְבָרֵךְ, כְּדְאִיתָא בְּדִבְרֵיהֶם בְּהֶדְיָא (א״ר שם ס״ק א), וְכֵן כָּתְבוּ בְּשֻׁלְחַן שְׁלֹמֹה (סי״א) וּבְחַיֵּי אָדָם בִּכְלָל קמ״ח דִּין כ׳, (אֲלָא שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּהוּא אָזִיל לְשִׁיטָתוֹ (שם) שֶׁסּוֹבֵר דְּתָמִיד בְּעֵת שֶׁאֵינוֹ נוֹטְלוֹ לְמִצְוָתוֹ דָּיְכוֹל לְבָרֵךְ כְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סי׳ תרנג ריש הסימן) וּלְשׁוֹנוֹ (בח״א) בְּסִימָן ס״א אוֹת י׳ מְגַמְגֵּם מְאֹד עַיֵּן שָׁם) וּדְלֹא כְּהַטַ״ז (סי׳ תרנג סק״א). **וְחַפְשְׁתִּי בְּאַחֲרוֹנִים וּמָצָאתִי שֶׁהַחֲמַד מֹשֶׁה** (סי׳ תרנג) **וּמַשֶּׁה יְהוּדָה** (סי׳ תרנג סק״א) **דַּעְתָּם כְּהַט״ז, דְּלְהַמַּחְמִירִים לְמִנַּע מִלְּבָרֵךְ בְּכָל הַמּוֹעֵד עַל רֵיחַ הָאֶתְרוֹג יֵשׁ לִמְנֹעַ בְּשַׁבָּת גַּם כֵּן. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה לִי דְּהָרוֹצֶה לִנְהֹג כְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְבָרֵךְ בְּשַׁבָּת עַל רֵיחַ הָאֶתְרוֹג אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ,** דִּכְלָאו הָכִי הָרַבֵּה פּוֹסְקִין עוֹמְדִין בְּשִׁיטַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם דַּאֲפִלּוּ בְּיוֹם חֹל כְּשֶׁאֵינוֹ נוֹטְלוֹ לְמִצְוָתוֹ רַק לְהָרִיחַ דְּיוֹכֵל לְבָרֵךְ, דִּלְכַד דַּעַת מַהֲרַשׁ״ל וּמָגֵן אַבְרָהָם וְהַגְּאוֹן ר׳ מָרְדְּכַי בַּנַּעט בְּבַאוּרוֹ עַל הַמָּרְדְּכַי מָצָאתִי עוֹד בְּשִׁיטוּת בְּסֵפֶר מר וּקְצִיעָה וּבַהֲלָכָה בְּרוּרָה (סי׳ תרנג סק״א) דְּיוֹכֵל לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ בְּיוֹם חֹל: (ס) כְּדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן תקי״א בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן (כ״ז) [כ״ו]: (ו) מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ב) וְאֵלְיָה רַבָּה (סק״ג), דְּהִסְכִּימוּ לְדַעַת מַהֲרַי״ל (הל׳ אתרוג) לְאֵסֹר מְשׁוּם דְּהָוֵי פְּסִיק רֵישָׁא. וְעַיֵּן

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

(ה) [ה] מִשָּׁלָכֶם, ד וַאֲפִלּוּ אָמַר לוֹ יְהֵא שֶׁלְּךָ עַד שֶׁתֵּצֵא בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ יְהֵא שֶׁלִּי כְּבַתְּחִלָּה, לֹא יָצָא, (יא) * דְּהָוֵי כְּמוֹ שְׁאוּל. ה וְאִם נְתָנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה, מַתָּר: ד נִתְּנוּ לוֹ עַל מְנָת לְהַחֲזִירוֹ, הֲרֵי זֶה יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ וּמֻחֲזִירוֹ, שֶׁמַּתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר (יב) שְׁמָהּ מַתָּנָה. (יג) ז וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ, לֹא יָצָא (יד) * ח אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ אֶת דָּמָיו, (טו) וַאֲפִלּוּ נָאֱנַס מִיָּדוֹ. וְכֵן אִם הֶחֱזִירוֹ (ו) [ו] (טז) * לְאַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ, לֹא יָצָא.

ד הָרא״ש שָׁם בְּשֵׁם בַּעַל הָעִטּוּר (ח״ב צב).

ה שָׁם (פ״ג סי׳ ל).

ו מִמַּעֲשֶׂה דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ׳ בַּבְּרַיְתָא שָׁם. ז מִימְרָא דְּרַבָּא שָׁם.

ח הָרא״ש שָׁם בְּשֵׁם בַּעַל הָעִטּוּר (ח״ב צב).

בֵּאוּר הַיּוֹשֵׁב

ג (ה) מִשָּׁלָכֶם. אִם אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ וְנָתְנָה הָאִשָּׁה הַלּוּלָב לְאֶחָד מֵאוֹהֲבֶיהָ אוֹ קְרוֹבֶיהָ בְּמַתָּנָה נִרְאֶה לִי דְּלֹא יָצָא דְּשָׁמָא נִיחָא לֵהּ לְמָרוֹ עַל יוֹם אֶחָד. וּלְמָרוֹ נִרְאֶה לִי דְּשָׁרֵי דְּזִכְיוֹ לְאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו מִיהוּ אִם אָדָם חָשׁוּב הוּא דְּזִילָא בֵּהּ מִלְּתָא לְמִכַּר הָאֶתְרוֹג שָׁרֵי דְּאָמְדִינַן דַּעְתֵּהּ דְּנִיחָא לֵהּ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וְעַיֵּן שָׁם. הַשּׁוֹאֵל לוּלָב מֵחֲבֵרוֹ וּנְתָנוֹ לוֹ סְתָם אֲמָרִינַן מִסְתָּמָא בְּמַתָּנָה נְתָנוֹ לוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ וּבְסִימָן י״ד סָעִיף קָטָן ח׳ עַיֵּן שָׁם. אֲבָל הַטַּ״ז שָׁם סָעִיף קָטָן ה׳ כָּתַב דְּלֹא יָצָא דְּבָעֵינַן שֶׁיֹּאמַר בְּפֵרוּשׁ לְשֵׁם מַתָּנָה וְלֹא לְשֵׁם שְׁאֵלָה עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הָרַב ר׳ מְנוֹחַ (פ״ח ה״י) דְּמֵאַחַר דְּלוּלָב שָׁאוּל פָּסוּל בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֵין רְאוּי לוֹמַר הַשְׁאִילֵנִי לוּלָבְךָ דְּהָא בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה נוֹטְלוֹ וְאֵין יוֹצֵא בּוֹ אֶלָּא צָרִיךְ לוֹמַר תֵּן לִי לוּלָבְךָ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: ד (ו) לְאַחַר זְמַן. וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמַר עַל מְנָת לְקַנּוֹת לְכְלֵי עַלְמָא קָנָה מִן הַתּוֹרָה נִיחָא, אֶלָּא דְּמִדְּבְרֵי מָר אָבִיו לֹא מְשַׁמַע כֵּן כוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּסִפְרֵי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ח׳ וְסִימָן ט׳ בְּרוּר הַדְּבָרִים בְּעִנְיַן קִנְיַן דְּרָבָנָן דְּגַבֵּי דְּאוֹרַיְתָא, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת מַשְׂאַת מֹשֶׁה סִימָן ד׳ וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (ס״ק ג״ה) וּבְחֶשְׁן מִשְׁפָּט סִימָן מ׳ (בבה״ט סק״ב) בְּאֹרֶךְ, וְעַיֵּן בְּגֹב פְּשׁוּט סִימָן ק״כ (סק״ח) וּבְסֵפֶר תּוֹרַת גִּטִּין (סי׳ קכ בִּיאוּרִים סק״ח) לְעִנְיַן קִנְיַן חֲלָף וְלֹא נָתַן מְעוֹת, וּמִי שֶׁמְּדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יֵשׁ לוֹ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל סִימָן ש״ו סָעִיף קָטָן ט״ו הָא דְּנוֹתְנִין הָאֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ מַתָּנָה גְּמוּרָה אֶלָּא עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שֶׁיֵּצֵא בּוֹ כוּ׳ וְגַם דִּלְצָרְכָהּ מִצְוָה מֵתָה, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה בְּקִדּוּשִׁין דַּף ו׳ עַמּוּד ב׳ (ד״ה בא״ד ד״ל) לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁכָּתַב הַבַּיִת חָדָשׁ יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו ויש אומרים) עַל הַסְּמַ״ג (עשין מד) שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְכָפֹל אֶת הַתְּנַאי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְצוָה גַּם בַּהַחְזָרָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּרִבְדֵי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם מְצַל מֵאֵשׁ (ח״א סי׳ ס׳) שֶׁנִּסְתַּפֵּק מִי שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה לוֹקֵחַ זֶה שֶׁל רְאוּבֵן אִם יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהַבְּרִבְדֵי יוֹסֵף כָּתַב דְּלֹא יָצָא עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּקְצוֹת הַחֹשֶׁן רמ״א (סק״ד) וּבְמֶקוֹר חַיִּים סִימָן תמ״ח (בִּיאוּרִים סק״ה) בָּזֶה: ד (ו) לְאַחַר

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ה] מִשָּׁלָכֶם. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּקָנְטְרֵס אַחֲרוֹן לְשׁוּ״ת בַּ״ח הַחֲדָשׁוֹת בְּסִימָן ס״א (עיין סי׳ פ״פא) בְּעִנְיַן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּיִד אֶפְרַיִם עַל דִּבְרֵי הַמְּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) בָּזֶה. וְעַיֵּן בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת קִנְיָן מְשִׁיכָה (סי׳ ב) שֶׁכָּתַב דִּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּקִנְיָן דְּרַבָּנָן לָא מְהַנֵּי לְצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא, הֲנֵי דְּקָנֵי אֶתְרוֹג לְמִצְוָה לְפִרְעַ אַחַר הֶחָג לָא יָאוּת עֲבִדִי דְּכָל כַּמָּה דְּלָא יְהִיב דְּמֵי אֵין לוֹ בּוֹ רַק קִנְיָן מְשִׁיכָה שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן וַאֲנַן בָּעֵינַן לְכָם, מִדְּאוֹרַיְתָא, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁכָּתַב דְּאַף שֶׁכָּתַב הַבַּיִת חָדָשׁ (סוף הסימן) שֶׁכָּתַב דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ן הֲבִיאוֹ בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בְּבָבָא מְצִיעָא (מו: ד״ה וק״ל) דְּאַף מַתָּנַת מְשַׁלְטֵלִין אֵינָהּ נִקְנֵית אֶלָּא בְּחֲלִיפִין אוֹ בְּחָצֵר אוֹ בְּאַגַּב אִם כֵּן גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ לְחוּשׁ כָּל שֶׁלֹּא הֶבִיאוֹ לִרְשׁוּתוֹ. וּלְפִי זֶה צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הָא דְּסָכָּה דַּף מ״א (ע״ב) נְטָלוּ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי עֲקִיבָא בּוֹ כוּ׳ הַיְנוּ שֶׁלָּקְחוּ לִרְשׁוּתוֹ כוּ׳, וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק״ה) כָּתַב עַל זֶה דְּקָשֶׁה מִמַּתְנִיתִין דִּבְפָרָק לוּלָב וַעֲרָבָה (מב:) שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין לוּלָבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת וּמְקַמְּדִין כוּ׳ יְהַא לוּ בְּמַתָּנָה, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּסוֹף הַסֵּפֶר (מחנה אפרים) בְּהַשְׁמָטוֹת דְּכָל שֶׁנִּטְלוּ בְּתוֹךְ יָדוֹ וְכֵן בְּעִנְיַן קִנְיַן דְּרַבָּנָן לְגַבֵּי דְּאוֹרַיְתָא, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת מַשְׂאַת מֹשֶׁה סִימָן ד׳ וּבִבְרְכֵי יוֹסֵף (ס״ק ג״ה) וּבְחֶשְׁן מִשְׁפָּט סִימָן מ׳ (בבה״ט סק״ב) בְּאֹרֶךְ, וְעַיֵּן בְּגֹב פְּשׁוּט סִימָן ק״כ (סק״ח) וּבְסֵפֶר תּוֹרַת גִּטִּין (סי׳ קכ בִּיאוּרִים סק״ח) לְעִנְיַן קִנְיַן חֲלָף וְלֹא נָתַן מְעוֹת, וּמִי שֶׁמְּדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יֵשׁ לוֹ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל סִימָן ש״ו סָעִיף קָטָן ט״ו הָא דְּנוֹתְנִין הָאֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ מַתָּנָה גְּמוּרָה אֶלָּא עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שֶׁיֵּצֵא בּוֹ כוּ׳ וְגַם דִּלְצָרְכָהּ מִצְוָה מֵתָה, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה בְּקִדּוּשִׁין דַּף ו׳ עַמּוּד ב׳ (ד״ה בא״ד ד״ל) לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁכָּתַב הַבַּיִת חָדָשׁ יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו ויש אומרים) עַל הַסְּמַ״ג (עשין מד) שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְכָפֹל אֶת הַתְּנַאי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מְצוָה גַּם בַּהַחְזָרָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּרִבְדֵי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם מְצַל מֵאֵשׁ (ח״א סי׳ ס׳) שֶׁנִּסְתַּפֵּק מִי שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה לוֹקֵחַ זֶה שֶׁל רְאוּבֵן אִם יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהַבְּרִבְדֵי יוֹסֵף כָּתַב דְּלֹא יָצָא עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּקְצוֹת הַחֹשֶׁן רמ״א (סק״ד) וּבְמֶקוֹר חַיִּים סִימָן תמ״ח (בִּיאוּרִים סק״ה) בָּזֶה: ד [ו] לְאַחַר

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אוֹמְרִים (יג) דְּהָנֵי דְּקָנֵי אֶתְרוֹג לְמִצְוָה וּפָרְעֵי לְאַחַר הֶחָג לָא יָאוּת עֲבָדִי, דְּכָל כַּמָּה דְּלָא יָהֵיב דְּמֵי לָא קָנֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וַאֲנַן בָּעֵינַן לָכֶם׳ דְּאוֹרַיְתָא, אִם לֹא שֶׁהֶבִיאוֹ לִרְשׁוּתוֹ וְקָנָהוּ בְּתוֹרַת חָצֵר. וּלְכַתְּחִלָּה נָכוֹן לְזַהֵר בָּזֶה וְלִפְרַע קֹדֶם הֶחָג: **(יא) דְּהָוֵי כְּמוֹ שְׁאוּל.** דְּאֵין זֶה לְשׁוֹן מַתָּנָה כֵּיוָן שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁהוּא רַק לִזְמַן: **ד (יב) שְׁמָהּ מַתָּנָה.** דְּכִשְׁאָמַר חֵפֶץ זֶה נָתוּן לְךָ, (יד) נִפְקַע כָּל כֹּחוֹ מִמֶּנּוּ, וּמַה שֶּׁאָמַר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִיר לִי, (טו) הוּא רַק תְּנַאי כִּשְׁאָר תְּנָאִים שֶׁאָדָם יָכוֹל לְהַתְנוֹת בְּמִכְירָתוֹ וּבְמַתָּנָתוֹ: **(יג) וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ.** וְהוּא הַדִּין (טז) כְּשֶׁנִּפְסַל בְּיָדוֹ וְהֶחֱזִירוֹ: **(יד) אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ אֶת דָּמָיו.** וְלֹא אָמְרִינַן בָּזֶה מַה לִּי הֵן מַה לִּי דְּמֵיהֶן, (יז) כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לְצֵאת יְדֵי חוֹבָה בְּוַדַּאי הֶקְפִּיד עַל הַלּוּלָב גּוּפֵהּ: **(טו) וַאֲפִלּוּ נֶאֱנַס מִיָּדוֹ.** וְאַף עַל גַּב דִּלְדַעַת הַמְחַבֵּר בְּחֶשְׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א (ס״ח) בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְנֶאֱנַס פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִין, הֵיכָא מְשׁוּם דְּאֵין עָלָיו דִּין שׁוֹמֵר שֶׁהֲרֵי בְּתוֹרַת מַתָּנָה בָּאָה לְיָדוֹ, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים הַתְּנַאי לֹא נִתְקַיֵּם וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּפִקָּדוֹן בְּיָדוֹ, וּלְהָכִי לֹא יָצָא בְּעִנְיָנֵנוּ, וּמִשְׁמַע (יח) מֵרֹב הַפּוֹסְקִים דְּגַם בְּנֶאֱנַס לֹא מְהֵנֵי חֲזָרַת דָּמִים. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קנב ס״ה) שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם אָמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי מֵהוּ, וּבְסֵפֶר מְאִירֵי כָּתַב יָד אֲשֶׁר תַּחַת יָדִי (מא: ד״ה זהו ביאור וכו׳ כבר ביארנו), דַּעְתּוֹ בָּהֶדְיָא (יט) דְּיָכוֹל הַנּוֹתֵן לִמְחל תְּנָאוֹ וְלֹאמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי, וְיָצָא זֶה יְדֵי חוֹבָה אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הֶחֱזִירוֹ: **(טז) לְאַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אִם הוּא שָׁעָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר עוֹד לְצֵאת **וְלֹא אָמַר לִי,** כֵּן הוּא בְּחֶשְׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א סָעִיף ו׳ בְּהַגָּ״ה שָׁם בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א בְּתְשׁוּבָה (ח״א) סִימָן אֶלֶף וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ סְתִירָה עַל זֶה מֵהָא דְּסָעִיף ה׳ דַּאֲפִלּוּ בְּנָתַן

בֵּאוּר הַלָּכָה

ג * **דְּהָוֵי כְּמוֹ שְׁאוּל.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יא) שֶׁכָּתַבְנוּ הַטַּעַם דְּכֵיוָן דְּהָוֵי לִזְמַן וְכוּ׳ וּכְעֵין זֶה מְבֹאָר בְּרַ״ן נְדָרִים דַּף כ״ט (ע״א, ד״ה אמר ליה אביי) דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קִנְיָן עוֹלָמִית לֹא הָוֵי רַק קִנְיַן פֵּרוֹת, **וְעַיֵּן בְּקְצוֹת הַחֹשֶׁן** בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א (סק״ד) **שֶׁהָאֲרִיךְ לְהָבִיא הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל זֶה וּלְדִידְהוּ כָּל שֶׁאּוֹמֵר הַנּוֹתֵן בְּפֵרוּשׁ שֶׁהוּא מַקָּנֶה לַמְקַבֵּל קִנְיַן הַגּוּף אֲפִלּוּ אָמַר לִזְמַן קָצוּב נְמֵי הָוֵי מַתָּנָה וּבְאַתְרוֹג אֲפִלּוּ לֹא אָמַר בְּפֵרוּשׁ נְמֵי קָנֵי קִנְיַן הַגּוּף לִזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ** וּמִשּׁוּם דְּאִי לְפָרוֹת מַאי קָיְהִיב לֵהּ וְכִסְבָרַת הַשַּׂ״ס בְּבָבָא בְּתְרָא קל״ו, וְעַיֵּן עוֹד בְּאֶבְנֵי מִלּוּאִים סִימָן כ״ח סָעִיף קָטָן נ״ג שֶׁחִזֵּק שָׁם גַּם כֵּן דְּבָרָיו, וְהַיְינוּ דְּלֹא לְיקְנֵי אִינְשׁ לוּלְבָא לְינוּקָא (מו:) דְּמִנְּהּ מִסְתַּיֵּעַ הָרא״ש (פ״ג סי׳ ל), יִשְׁבָּהּ שָׁם בְּקְצוֹת הַחֹשֶׁן וּבְאֶבְנֵי מִלּוּאִים בְּשִׁנֵּי פָּנִים, **אֲכָן בִּנְתִיבוֹת שָׁם** (בִּיאוּרִים סק״ה) **הִסְכִּים עִם הַמְחַבֵּר** עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ:

ד * אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ אֶת דָּמָיו. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יד) **וְהוּא מִלְּשׁוֹן הַפּוֹסְקִים, וּלְפִי זֶה אִם יֵשׁ לוֹ עוֹד לוּלָב לְצֵאת בּוֹ מִסְתַּבְּרָא דִּמְהָנֵי נְתִינַת דָּמִים עַל כָּל פָּנִים הֵיכִי דְּאֵין הַחֹפֶץ בְּעוֹלָם** [וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א סָעִיף ז׳ בְּרָמ״א וּבְקְצוֹת הַחֹשֶׁן (סק״ד) וּבְנְתִיבוֹת שָׁם (בִּיאוּרִים סק״ו)], וְכֵעֵין הָהוּא דְּאֵחִין שְׁקָנוּ וְכוּ׳ אִם יָכוֹל לְאָכְלוֹ וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם (בבא בתרא) בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחָלִין דַּף קל״ז (ע״ב). **וְכֵן נִרְאֶה גַּם כֵּן בְּמַחֲזִיר לוֹ לוּלָב אַחַר כָּשֵׁר וּמְהַדֵּר דְּמִהָנֵי דְּשׁוּב לֵיקְּא אַמְדָּנָא,** אַף דְּאָפְשָׁר לוֹמַר דִּרוּצָה אָדָם בְּשִׁלּוּ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ פּוֹסְקִים דִּבְנִשְׂרָף אוֹ נֶאֱבַד וְכַדּוֹמֶה דִּנוֹתֵן דָּמָיו וְיוֹצֵא, עַיֵּן בְּכָל בּוֹ (סי׳ עב), וְגַם מוּבָא בְּרֹאשׁ״ש בְּסִקְנְין (שם) דַּעַת רַבֵּנוּ יִשַׁעְיָה דְּמוֹכִיחַ מִנֵּהּ עוֹד יוֹתֵר דִּבְנֶאֱנַס פָּטוּר לְגַמְרֵי וְיוֹצֵא, שֶׁלֹּא כְּוַן בְּעֵת נְתִינַת דָּמִים לְהַחֲזִיר אֶלָּא כְּשֶׁהֶחְפֵּץ בְּעֵינָיו, וְאַף דְּהָכָא לֹא סָמַךְ עָלַיְיהוּ וּמִשְׁמַע מִנֵּהּ דְּאֲפִלּוּ דָּמִים לֹא מְהָנֵי וַאֲפִלּוּ בְּאֹנֶס וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק טו), מִכָּל מָקוֹם בְּמַחֲזִיר לוֹ לוּלָב אַחַר כָּשֵׁר וּמְהַדֵּר אֶפְשָׁר דְּכֵלִי עָלְמָא מוֹדֵי, **וּבְסֵפֶר שְׁדֵי חֶמֶד** (אסי״ד מע׳ ד׳ מינים סי׳ ג׳ סק״א) **הֲבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר שֵׁם אַרְיֵה** (שו״ת אור״ח סי׳ יב) **דְּגַם בָּזֶה לֹא יָצָא, וְהַנִּרְאֶה לַעֲנִיוּת דַּעְתִּי כָּתַבְתִּי:**

*** לְאַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס״ק טז) **בְּאֹם אָמַר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ** (ח״א) סִימָן אֶלֶף וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ סְתִירָה עַל זֶה מֵהָא דְּסָעִיף ה׳ דַּאֲפִלּוּ בְּנָתַן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ה) בְּשֵׁם מַחֲנֶה אֶפְרַיִם. **וְאַגַּב אָרְשֵׁם עוֹד דָּבָר קָטָן שָׁרָאִיתִי אַף שֶׁהוּא דָּבָר פָּשׁוּט אֶכֶן מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְצוּי הִכְרַחְתִּי לְכָתְבוֹ, דְּהֵינוּ אֲפִלּוּ אֲנָשִׁים הַחֲרֵדִים הַזְּהִירִים לְקַיֵּם הַמִּצְוָה כְּתִקּוּנָהּ בְּעִנְיַן 'לְכֶם' וּלוּלָחִים לְעַצְמָם אֶתְרוֹג וּלוּלָב וְהַדַּסִּים וּמְשֻׁלָּמִים תֻּקַּף, עַל עֲרֻבוֹת אֵינָם מַקְפִּידִים לְהָכִין מִבְּעוֹד יוֹם אֶלָּא לְמָחָר בַּבֹּקֶר כְּשֶׁבָּאִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ מְבַקְּשִׁים מִן הַשַּׁמָּשׁ שִׁיתֵּן לָהֶם עֲרֻבוֹת, וּבְאֻמָּת בְּכָל הָאֲרֻבָּעָה מִינִים צָרִיךְ לִזָּהֵר לְקַיֵּם בָּהֶם 'לְכֶם' בְּשִׁלְמוּת:**

ד (יד) פּוֹסְקִים: **(טו)** וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִיֵּם עֲדַיִן תְּנָאוֹ דְּכָל הָאוֹמֵר עַל מְנָת כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁו דְּמֵי וְקָנֵי אִם לֹא שֶׁיַּעֲבֹר הַתְּנַאי דְּאָז בְּטֵלָה הַמַּתָּנָה לְמַפְרֵעַ: **(מז)** פָּשׁוּט, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הָרַ״ן בַּפֶּרֶק (כ. ד״ה ויש) וְכֵן מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בְּסוֹף סָעִיף זֶה: **(יז)** רָא״שׁ (פ״ג סי׳ ל) וְרַ״ן (שם) וְרִיטְבָ״א (מא: ד״ה כי הא): **(יח)** עִטּוּר (ח״ב דף צב.) וְרָא״שׁ (שם) וְטוּר. וְכֵן מַשְׁמָעוּת הָרַ״ן (שם) וְהָרִיטְבָ״א (שם)

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah